

Sygn. akt XVC935/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku w XV Wydziale Cywilnym w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Tamowicz

Protokolant: sekr. sąd. Joanna Seredzińska

po rozpoznaniu w dniu 9 czerwca 2016 r.

sprawy z powództwa W. W. (1), I. W.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna w W.

o zapłatę

1. Zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powódki W. W. (1) kwotę 80 000 zł. (osiemdziesiąt tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 28 marca 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty.
2. Oddala powództwo W. W. (1) w pozostałym zakresie.
3. Zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powoda I. W. kwotę 72 800 zł. (siedemdziesiąt dwa tysiące osiemset złotych) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 28 marca 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty.
4. Oddala powództwo I. W. w pozostałym zakresie.
5. Zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powódki W. W. (1) kwotę 4 000 zł. (cztery tysiące złotych) tytułem części opłaty od pozwu oraz kwotę 1 495,26 zł. (jeden tysiąc czterysta dziewięćdziesiąt pięć złotych 26/100) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i kwotę 449,64 zł. (czterysta czterdzieści dziewięć złotych 64/100) tytułem zwrotu części kosztów opinii biegłego.
6. Zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powoda I. W. kwotę 3 640 zł. (trzy tysiące sześćset czterdzieści złotych) tytułem części opłaty od pozwu oraz kwotę 1 266,66 zł. (jeden tysiąc dwieście sześćdziesiąt sześć złotych 66/100) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i kwotę 417,28 zł. (czterysta siedemnaście złotych 28/100) tytułem zwrotu części kosztów opinii biegłego.

UZASADNIENIE

Powodowie W. W. (1) i I. W. w pozwie (k. 3-17) skierowanym przeciwko (...) S.A. wnosili o zasądzenie:

a) dla powódki W. W. (1) kwot:

- 68 000 zł. tytułem zadośćuczynienia;
- 38 000 zł. tytułem odszkodowania;
- 7 200 zł. tytułem zwrotu kosztów nagrobka

wszystkie kwoty z odsetkami ustawowymi od dnia 28 marca 2014 r. do dnia zapłaty;

b) dla powoda I. W. kwot:

- 68 000 zł. tytułem zadośćuczynienia;

- 38 000 zł. tytułem odszkodowania;

- 1 820 zł. tytułem kosztów usług cmentarnych i pogrzebowych

wszystkie kwoty z odsetkami ustawowymi od dnia 28 marca 2014 r. do dnia zapłaty.

Powodowie wnosili także o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że w dniu 27 stycznia 2013 r. doszło do wypadku komunikacyjnego w wyniku, którego śmierć poniósł 26-letni syn powodów A. W. (1). Sprawca wypadku, kierujący pojazdem, którego pasażerem był powód, A. D. (1) został uznany winnym spowodowania wypadku i wymierzono mu karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Sprawca był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w pozwanym Towarzystwie.

Dalej powodowie wywiedli, że wobec podróżowania A. W. (1) bez zapiętych pasów bezpieczeństwa uznają 20% przyczynienia poszkodowanego do powstania szkody. Pismem z dnia 3 marca 2013 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty zadośćuczynienia, odszkodowania i kosztów pogrzebu oraz nagrobka. Pismem z dnia 28 marca 2014 r. pozwany uznał roszczenia powodów o zadośćuczynienie w kwotach po 20 000 zł., ale po przyjęciu 40% przyczynienia poszkodowanego wypłacił powodom po 12 000 zł. Przyznał także kwotę 6 258 zł. z tytułu kosztów pogrzeby i po przyjęciu 40% przyczynienia wypłacił 3 754,80 zł. Zdaniem powodów, stopień przyczynienia poszkodowanego przyjęty przez ubezpieczyciela jest zawyżony, albowiem jedyną i wyłączną przyczyną wypadku było nieprawidłowe zachowanie kierowcy A. D. (1).

Co do kosztów pochówku powodowie wskazali, że wynoszą one łącznie 11 275 zł., zatem przy 20% przyczynienia dochodzona kwota wynosi 9 020 zł. Poniesione koszty pochówku nie wykraczają poza typowe koszty tego rodzaju. Powodowie otrzymali zasiłek pogrzebowy ale zdaniem powodów nie wpływa to na wysokość należnego im odszkodowania.

Co do odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej powodowie wywiedli, że ich syn był zatrudniony we (...) sp. z o.o. na czas do 31 grudnia 2015 r. z wynagrodzeniem brutto 1 746,37 zł., które to wynagrodzenie przekazywał rodzicom. Z uwagi na więź powodów z synem mogli oni liczyć na jego pomoc. Dochodzone z tego tytułu kwoty określono z uwzględnieniem 20% przyczynienia poszkodowanego.

Również kwoty żądanego zadośćuczynienia uwzględniają 20% przyczynienie. Śmierć syna była dla powodów wydarzeniem dramatycznym i stale mają oni poczucie krzywdy i niesprawiedliwości.

W końcowej części uzasadnienia powodowie wypowiedzieli się w kwestii należnych odsetek i daty ich wymagalności.

Pozwany (...) S. A. w W. w odpowiedzi na pozew (k. 270-279) wnosił o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych i opłaty skarbowej 17 zł. od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu pozwany przyznał, że udzielał ochrony ubezpieczeniowej sprawcy wypadku, do którego doszło 27 stycznia 2013 r. oraz wypłacił kwoty wskazane przez powodów w pozwie przyjmując 40% przyczynienia poszkodowanego. Przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia koniecznym jest uwzględnienie wielkości doznanej krzywdy oraz dokonanie obiektywnej oceny następstw naruszenia dobra osobistego. Należy mieć na uwadze

wiek poszkodowanego i osób uprawnionych oraz wzajemne ich relacje. W toku postępowania likwidacyjnego powodowie nie przedstawili jakichkolwiek dokumentów potwierdzających doznanie przez nich uszczerbku na zdrowiu psychicznym.

Pozwany zakwestionował roszczenia powodów z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej. Przepis art. 446 par. 3 kc służy bowiem naprawianiu szkód majątkowych aczkolwiek niekiedy trudnych do uchwycenia i wymierzenia. Wbrew stanowisku powodów, na wysokość roszczenia z tego tytułu nie mają wpływu cierpienia psychiczne powodów czy wpływ wypadku na ich aktywność życiową. Powód ma stałe źródło dochodów, a powódka nie pracuje z powodu inwalidztwa, czego nie poparła żadnymi dowodami. Brak informacji o sytuacji majątkowej powodów przed i po wypadku. Zatem roszczenie powodów nie zostało wykazane. Pozwany zakwestionował także, jako niezgodne z zasadami doświadczenia życiowego, twierdzenia powodów jakoby syn przekazywał im całość swoich dochodów. Skoro tak miało być to, w jaki sposób miał kupować żywność, ubrania czy płacić za energię elektryczną, gaz i częściowo czynsz. Powodowie nie udowodnili, aby w związku ze śmiercią syna doszło do znacznego pogorszenia ich sytuacji życiowej.

Co do kosztów pogrzebu pozwem pozwany wywiódł, że wygórowane są koszty nagrobka, a koszty pogrzebu zrefundował według przedstawionej faktury. Usługi cmentarne i pogrzebowe ujęte w dwóch przedstawionych przez powodów fakturach nie zostały bliżej określone.

Odnosnie przyczynienia poszkodowanego do powstania szkody pozwany wywiódł, że A. W. (1) podróżował bez zapiętych pasów bezpieczeństwa, czym naruszył prawnie ustalony obowiązek. Z uwagi na przebieg wypadku nie zapięcie pasów bezpieczeństwa miało istotny wpływ na powstanie szkody. Wobec tego koniecznym jest miarkowanie należnego powodom odszkodowania.

Co do odsetek pozwany wywiódł, że przysługują one dopiero od daty wyrokowania.

Na rozprawie dnia 27 sierpnia 2015 r. pozwany określił przyczynienie A. W. (1) do powstania szkody na poziomie 80% i wnosił o oddalenie powództwa z uwagi na to, że wypłacone świadczenia pokryły wszystkie szkody powodów (czas 01:21:48).

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

Bezspornym w sprawie jest, że powodowie są rodzicami A. W. (1), który urodził się w dniu (...) W chwili śmierci w dniu 27 stycznia 2013 r. A. W. (1) miał 26 lat.

Bezspornym jest i to, że powódka urodziła się (...), a powód 27 stycznia 1961 r. i poza synem A. mają cztery córki: pełnoletnie obecnie A. K. oraz W. W. (2) oraz małoletnie A. W. (2) i M. W..

A. W. (1) ukończył szkołę zawodową w zawodzie cukiernika oraz uzupełniające liceum ogólnokształcące.

Przed wypadkiem był zatrudniony w przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. na czas oznaczony do dnia 31 grudnia 2015 roku i uzyskiwał średnie wynagrodzenie miesięczne w wysokości 1 746,37 zł. brutto – 1 272,49 zł. netto. Dodatkowo pracował z bratem matki D. W. w ten sposób, że jeździli wspólnie po samochody do Niemiec raz w miesiącu. Za taki wyjazd otrzymywał 400 zł. Pomagał także mężowi A. K. przy pracach budowlanych – przy budowie ogrodzeń. Te prace były wykonywane latem. Syn powodów pracował wówczas przez 3-4 dni w miesiącu otrzymując 200 zł. za dzień. Oszczędzał na zakup samochodu i do chwili śmierci na ten cel zgromadził kwotę 2.500 zł. Miał pieniądze na swoje wydatki, ale były to kwoty niewielkie.

Zamieszkiwał z rodzicami i trojgiem rodzeństwa w trzypokojowym mieszkaniu o powierzchni 61 m². Nie miał dziewczyny ani sympatii. Planował wyjazd do pracy za granicę, chciał zarobić na wybudowanie domu i usamodzielnienie się, chciał też pomagać rodzicom.

Powodowie pozostawali z synem w bardzo dobrych i serdecznych relacjach osobistych. Syn pomagał im w pracach domowych, spędzał z rodzicami czas, opiekował się młodszym rodzeństwem.

A. W. (1) wspierał rodziców finansowo dokonując opłat czynszowych za mieszkanie przykładowo we wrześniu, październiku i grudniu 2012 r. oraz w styczniu 2013 r. w kwotach odpowiednio 479,73 zł., 609,78 zł., 620,58 zł. i 665,09 zł. Przekazywał też rodzicom 500 zł. miesięcznie na swoje koszty utrzymania. Takie kwoty przekazał na rachunek powódki w miesiącach wrześniu i październiku 2012 r. i styczniu 2013 r.

Dowód: świadectwo ukończenia szkoły zawodowej k. 44, świadectwo ukończenia liceum uzupełniającego k. 42-43, świadectwo pracy k. 45, zaświadczenie o wysokości zarobków k. 46, dowody wpłat k. 99, dowody wpłat k. 101-103, 70, zeznania powódki na rozprawie dnia 24 03 2015 r. (czas 00:11:23-00:20:52) i na rozprawie dnia 27 08 2015 r. (czas 01:06:01-01:15:22) oraz na rozprawie dnia 9 06 2016 r. (czas 00:05:27-00:16:00), zeznania powoda na rozprawie dnia 24 03 2015 r. (czas 00:20:52-00:25:36) i na rozprawie dnia 27 08 2015 r. (czas 01:15:22- 01:19:53) oraz na rozprawie dnia 9 06 2016 r. (czas 00:16:07), zeznania świadków na rozprawie dnia 24 03 2015 r.: D. W. (czas 00:32:39-00:49:43), R. B. (czas 00:49:43-00:58:58), A. K. (czas 00:58:58-01:08:16).

W roku 2008 powódka uległa wypadkowi przy pracy. Od swojego pracodawcy otrzymała odszkodowanie z tytułu rozwiązania stosunku pracy. Nie otrzymywała świadczenia rentowego. Od dnia 9 kwietnia do 3 lipca 2011 r. była zarejestrowana jako bezrobotna i pobierała zasiłek dla bezrobotnych na poziomie 120% świadczenia.

Od roku 2007 powódka choruje na skoliozę i dyskopatię oraz na anemię i nadciśnienie.

Powód I. W. przed wypadkiem syna był zatrudniony jako kierownik pociągu w spółce (...) z wynagrodzeniem około 2.300 – 2.500 zł. miesięcznie.

A. K. w chwili śmierci brata była mężatką i zamieszkiwała osobno wraz ze swoim mężem.

Dowód: zaświadczenie Powiatowego Urzędu Pracy w T. z dnia 26 11 2012 r. k. 66, wydruki z listy płac k. 69-70, zeznania powódki na rozprawie dnia 24 03 2015 r. (czas 00:11:23-00:20:52) i na rozprawie dnia 27 08 2015 r. (czas 01:06:01-01:15:22).

W dniu 27 stycznia 2013 r. miał miejsce wypadek drogowy, kiedy to A. D. (1), kierując samochodem marki R. (...) nr rej (...) podczas wjazdu na drogę główną z drogi podporządkowanej, nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że nie ustąpił pierwszeństwa przejazdu nadjeżdżającemu z prawej strony samochodowi osobowemu marki O. (...) nr rej. (...), kierowanemu przez T. D., co doprowadziło do zderzenia obu pojazdów w wyniku, którego pasażer znajdujący się w samochodzie R. (...) A. W. (1) wypadł z samochodu i uderzył w słupek znaku drogowego znajdującego się na poboczu drogi, doznając rozległych obrażeń ciała skutkujących jego zgonem.

Wyrokiem z dnia 17 lipca 2013 r. Sąd Rejonowy w Tczewie w sprawie o sygn. akt IIK 447/13 A. D. (2) uznał winnym spowodowania wypadku i skazał go na karę 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres 4 lat próby i grzywnę w wymiarze 200 stawek dziennych po 10 zł każda.

Zachowanie kierującego samochodem R. (...) A. D. (1) było nieprawidłowe i stanowiło wyłączną przyczynę powstania wypadku.

Dowód: wyrok Sądu Rejonowego w Tczewie z dnia 17 07 2013 r. w sprawie IIK447/13 k. 253-254, opinia kryminalistyczna z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych k. 222-232 akt, te same dowody w aktach IIK447/13.

W wyniku wypadku A. W. (1) doznał obrażeń ciała w postaci rany tłuczonej powłok głowy w okolicy jej szczytu z wylewami krwawymi w tkance podskórnej z całkowitym rozerwaniem aparatu więzadłowego przejścia czaszkowo-szyjnego i częściowym rozerwaniem ciągłości pnia mózgu oraz złamaniem zęba drugiego odcinka szyjnego kręgosłupa z całkowitym poprzecznym przerwaniem rdzenia kręgowego na tej wysokości, obustronnego złamania nielicznych żeber w tylnych odcinkach, ze stłuczeniem płuc i krwiakiem lewej jamy opłucnej w objętości 150 ml, rozerwania przepony po stronie lewej z przemieszczeniem do lewej jamy opłucnej fragmentu żołądka, jelita grubego oraz pętli jelita cienkiego, pęknięcia śledziony i wielomiejscowego i pęknięcie krezki jelita cienkiego z obecnością niewielkiej

ilości krwi w jamie otrzewnej, obustronnych wylewów w przestrzeni zaotrzewnowej, zwłknięcia kręgosłupa na pograniczu jego odcinka szyjnego i piersiowego, obustronnego wielomiejscowego rozległego złamania kości miednicy z rozerwaniem pęcherza moczowego, które to obrażenia spowodowały jego śmierć.

W chwili wypadku syn powodów podróżował samochodem prowadzonym przez A. D. (1) jako pasażer bez zapiętych pasów bezpieczeństwa. Pozostawał w stanie po spożyciu alkoholu 2,00 promila alkoholu (g/l).

Gdyby podróżował w zapiętych pasach bezpieczeństwa mógłby doznać znacznie mniejszych i lżejszych obrażeń ciała. Prawdopodobnie nie wypadłby z pojazdu, nie uderzył w słupek znaku drogowego, a w związku z tym przeżyłby wypadek. Nie zapięcie pasów bezpieczeństwa w bardzo znacznym stopniu przyczyniło się do jego śmierci.

Zapięcie piersiowego pasa bezpieczeństwa może spowodować złamanie żeber, a przez to odłam pośrodku żebra może przebić płuco, serce, ważne dla życia naczynia, może spowodować śmierć. Pas biodrowy może spowodować obrażenia wewnętrzne narządów jamy brzusznej. Są to obrażenia podobne do obrażeń A. W. (1) opisanych na str. 2-3 opinii. Z uwagi na silne uderzenie w słup znaku drogowego mechanizm powstania obrażeń jamy brzusznej był podobny jak w przypadku nacisku pasa biodrowego. W przypadku syna powodów śmiertelnymi były obrażenia jamy brzusznej i głowy. W wyniku urazu brzucha, jest bardzo prawdopodobnym, że głowa zachowuje się inaczej, doznaje urazu przeciążeniowego i może dojść do urazu kręgosłupa. Gdyby A. W. (1) doznał tylko obrażeń jamy brzusznej też nie przeżyłby wypadku. Siła urazu w obrębie jamy brzusznej była bardzo znaczna. Obrażenia takie jak u syna powodów mogłyby powstać w wyniku ucisku pasa biodrowego. Były przypadki, że powoduje on zmiążdżenie narządów wewnętrznych w sytuacji napinania się pasów i przemieszczania ciała.

Dowód: protokół oględzin i otwarcia zwłok k. 53-57, sprawozdanie z badań na zawartość alkoholu k. 205 akt, te same dowody w aktach IIK447/13, opinia pisemna biegłego z zakresu medycyny sądowej W. M. k. 329-332, opinia ustna uzupełniająca na rozprawie dnia 27 08 2015 r. (czas 00:03:16-00:51:47).

W związku ze śmiercią syna powodowie ponieśli koszty pochówku w kwotach:

- 9 000 zł. za wystawienie nagrobka,
- 210,60 za przechowanie i umycie zwłok,
- 1 400 zł. koszty stypy,
- 250 zł. sk. nagrobka,
- 820 zł. za usługi cmentarne,
- 820,80 zł. opłata za wykupienie grobu i usługi eksploatacyjne,
- 880,20 zł. za usługi pogrzebowe,
- 880,20 zł. za wykopanie grobu głębinowego i dzwony na wyprowadzenie,
- 324 zł. za usługi cmentarne,
- 400 zł. za wieniec pogrzebowy,
- 2 862 zł. za obsługę pogrzebu, trumnę, krzyż z tabliczką i przewóz zmarłego,
- 14 zł., 175 zł., 150 zł., 639 zł., 325 zł., za odzież żałobną,

Łączne udokumentowane koszty związane z pochówkiem syna wyniosły 19 150,80 zł. Powodowie ponieśli wydatek na zakup zniczy w kwocie 80 zł., który nie jest udokumentowany.

Powodowie otrzymali zasiłek pogrzebowy z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Dowód: zdjęcia k. 74-79, f-ra VAT z 12 07 2013 r. za nagrobek k. 85, zestawienie kosztów pogrzebu podpisane przez W. W. (1) k. 80, paragon fiskalny k. 82, paragon fiskalny k. 83, paragon fiskalny k. 84, f-ra VAT z 31 01 2013 r. k. 86, f-ra VAT z 31 01 2013 r. k. 87, f-ra VAT z 31 01 2013 r. k. 88, f-ra VAT z 31 01 2013 r. k. 89, f-ra VAT z 12 02 2013 r. k. 90, f-ra VAT z 31 01 2013 r. k. 91, f-ra VAT z 28 01 2013 r. k. 92, paragon fiskalny i rachunki k. 94-98 akt.

Po śmierci syna powódka nie korzystała z pomocy psychiatry i psychologa. Obecnie powódka ma problemy z sercem i ciśnieniem, ale nie wie czy są one związane ze śmiercią syna. W roku 2015 przeżyła udar i zawał serca. Cierpi na niewydolność nerek. Od stycznia 2016 r. otrzymuje rentę z powodu tych schorzeń w kwocie 1 400 zł. netto.

Przed śmiercią syna powód nie chorował. Po śmierci syna korzystał z dwutygodniowego zwolnienia lekarskiego wystawionego przez lekarza rodzinnego. Przez pięć dni zażywał ziołowe leki uspokajające.

Obecnie powód uzyskuje dochody na poziomie podobnym jak przed śmiercią syna – 2 300 zł. – 2 500 zł. miesięcznie.

Powodowie wspominają syna, rozmawiają o nim w czasie spotkań rodzinnych, ale rozmowy te kończą się płaczem.

Powodowie wystąpili o świadczenia 500+ na dwoje małoletnich dzieci.

Dowód: zeznania powódki na rozprawie dnia 24 03 2015 r. (czas 00:11:23-00:20:52) i na rozprawie dnia 27 08 2015 r. (czas 01:06:01-01:15:22) oraz na rozprawie dnia 9 06 2016 r. (czas 00:05:27-00:16:00), zeznania powoda na rozprawie dnia 24 03 2015 r. (czas 00:20:52-00:25:36) i na rozprawie dnia 27 08 2015 r. (czas 01:15:22- 01:19:53) oraz na rozprawie dnia 9 06 2016 r. (czas 00:16:07), zeznania świadków na rozprawie dnia 24 03 2015 r.: D. W. (czas 00:32:39-00:49:43), R. B. (czas 00:49:43-00:58:58), A. K. (czas 00:58:58-01:08:16).

Powódka bardzo silnie przeżyła śmierć syna. Nie pracowała wówczas i sama próbowała przeżyć stratę syna. We wrześniu 2015 r. stwierdzono u niej kolejne zmiany somatyczne. Doznała kolejnej poważnej sytuacji stresującej. Powódka borykała się też z kłopotami finansowymi.

Powódka nadal odczuwa stratę syna, tęskni za nim. Odczucia te są adekwatne do sytuacji i przeszkadzają powódce w normalnym życiowym funkcjonowaniu. Wypadek i śmierć syna wpłynęły negatywnie na stan psychiczny powódki. Spowodowały reakcję dezadaptacyjną pod postacią reakcji żałoby, która jest typową reakcją psychiczną w wypadku utraty osoby bliskiej. Sytuacja życiowa powódki wymagająca od niej zaangażowania oraz sprawa sądowa nie pozwoliły powódce na pełne przeżycie procesu żałoby.

U powódki występują trwale zmiany osobowości będące wypadkową wszystkich zdarzeń z życia powódki, czyli śmierci syna, nieprzebytej żałoby, choroby, kłopotów finansowych, problemów zdrowotnych, co powoduje łącznie 10% uszczerbku na zdrowiu psychicznym, a w wypadku wyłącznie śmierci syna powódki – 5%.

Sytuacja życiowa wpłynęła na przedłużenie przeżyć powódki po śmierci syna – zarówno na ich intensywność jak i jakość (np. konieczność wypierania i racjonalizowania). Skutkowało to wystąpieniem objawów konwersyjnych i sprowokowało wystąpienie zaburzeń psychosomatycznych. Powódka wymagała, wymaga i będzie wymagać w przyszłości pomocy psychiatrycznej. Nie poradziła sobie z przeżywaną traumą.

Dowód: opinia pisemna biegłych psychiatry I. Ś. i psychologa A. M. k. 463-468 akt.

Powód doznał bardzo silnych przeżyć związanych ze śmiercią syna. Przez 2-3 tygodnie nie był w stanie podjąć aktywności zawodowej, potem musiał sprostać wielu obowiązkom. Powód nadal odczuwa stratę ukochanego syna, tęskni za nim. Odczucia te są adekwatne do sytuacji powoda i nie przeszkadzają mu w codziennym funkcjonowaniu.

Wypadek i śmierć syna wpłynęły negatywnie na stan psychiczny powoda. Spowodowały pogorszenie stanu psychicznego adekwatne do zaistniałych okoliczności – reakcja dezadaptacyjna pod postacią reakcji żałoby, która

jest typową reakcją psychologiczną w wypadku utraty osoby bliskiej. Sytuacja życiowa powoda, która wymagała zaangażowania powoda oraz postępowanie sądowe nie pozwoliły powodowi na pełne przeżycie procesu żałoby.

U powoda nie stwierdzono trwałych zmian w stanie psychicznym, ale doszło do długotrwałego uszczerbku na zdrowiu. Powód poradził sobie z przeżywaną traumą szczególnie biorąc pod uwagę konieczność przeorganizowania życia rodzinnego w związku z ciężką chorobą żony i trudną sytuacją finansową rodziny.

Dowód: opinia pisemna biegłych psychiatry I. Ś. i psychologa A. M. k. 469-472 akt.

Sprawca wypadku A. D. (1) był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w pozwanym Towarzystwie (...).

Pismem z dnia 3 marca 2013 r., doręczonym pozwanemu w dniu 5 marca 2014 r., powodowie zgłosili pozwanemu szkodę i wezwali go do zapłaty na ich rzecz poniesionych kosztów pogrzebu w łącznej kwocie 17 783 zł, odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej po śmierci syna w kwotach po 100 000 zł. dla każdego z nich oraz zadośćuczynienia na podstawie art. 446 par. 4 kc dla każdego z powodów po 100 000 zł.

Pismem z dnia 28 marca 2014 roku pozwany uznał roszczenia powodów co do zasady i przyznał im z tytułu zwrotu kosztów pogrzebu kwotę 6.258,00 zł, Pozwany uznał wydatki: 400 zł. na zakup wieńca, 80 zł. na zakup zniczy, 2 862 zł. za koszty pogrzebu, 1 305,40 zł. za ubrania żałobne, 1 400 zł., koszt stypy, 210, 60 zł. za koszty przygotowania zwłok.

Poza tym pozwany przyznał powodom tytułem zadośćuczynienia po 20 000 zł. Jednocześnie, z uwagi na przyjęte przez pozwanego 40% przyczynienie A. W. (1) do powstania szkody, wypłacił powodom tytułem zwrotu kosztów pogrzebu kwotę 3 754,80 zł. oraz z tytułu zadośćuczynienia po 12 000 zł. Pozwany odmówił uznania roszczeń powodów w zakresie odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci syna.

Dowód: pismo powodów z dnia 3 03 2014 r. k. 26-40, dowód nadania i dowód doręczenia k. 25, pismo pozwanego z dnia 28 03 2014 r. 104-106, dowody wypłaty k. 287-290 akt.

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie zeznań powodów, zeznań świadków D. W., R. B., A. K. oraz na podstawie dokumentów urzędowych i prywatnych złożonych do akt przez strony. Ustalenia poczyniono także na podstawie akt IIK447/13 Sądu Rejonowego w Tczewie oraz na podstawie opinii biegłych psychiatry i psychologa oraz biegłego z zakresu medycyny sądowej.

Okoliczności szczegółowo opisane przy dokonywaniu poszczególnych ustaleń faktycznych ustalono na podstawie dokumentów urzędowych i prywatnych tam opisanych. Dowody te nie budziły wątpliwości, co do ich wiarygodności, nie były też kwestionowane przez strony reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników. Dowód z dokumentów przeprowadzono na rozprawie dnia 27 sierpnia 2015 r.

Na rozprawie dnia 24 marca 2015 r. przeprowadzono dowód z akt IIK447/13 Sądu Rejonowego w Tczewie. Na podstawie tych akt ustalono przebieg postępowania karnego wobec sprawcy wypadku A. D. (1), fakt skazania go wyrokiem karnym za popełnienie przestępstwa oraz rodzaj obrażeń doznanych przez A. W. (1). Akta te posłużyły także biegłemu W. M. do wydania opinii w sprawie, o czym będzie mowa niżej.

Na podstawie zeznań powodów oraz świadków D. W., R. B. i A. K. ustalono sytuację materialną i życiową powodów przed i po śmierci syna, rodzaj i rozmiar doznanej krzywdy oraz to czy po śmierci A. W. (1) nastąpiło pogorszenie sytuacji życiowej powodów. Zeznania te Sąd uznał za wiarygodne jako wzajemnie zbieżne, szczegółowe, spójne i logiczne.

Jednakże Sąd nie dał wiary twierdzeniom powodów i świadków jakoby A. W. (1) przekazywał rodzicom wszystkie swoje dochody i aby były to kwoty na poziomie 2 500 – 3 000 zł. Zeznania w tym zakresie są sprzeczne ze zgromadzonymi dowodami w postaci zaświadczenia pracodawcy A. W. (1) o wysokości jego zarobków oraz są wewnętrznie sprzeczne, gdy chodzi o zeznania D. W. i A. K..

Z zaświadczenia pracodawcy wynika, że syn powodów przed śmiercią zarabiał około 1 279 zł. netto. Z zeznań świadka W. wynika, że A. W. (1) uzyskiwał dodatkowy dochód 400 zł. miesięcznie z wyjazdów po samochody do Niemiec. Z zeznań świadka A. K. wynika, że syn powodów w okresie letnim, a więc przez około 3 miesiące w roku pomagał jej mężowi przy budowaniu ogrodzeń, pracował 3-4 dniówki w miesiącu i otrzymywał za dniówkę 200 zł. Zatem A. W. (1) uzyskiwał w ciągu roku dochód na poziomie około 1 600 zł netto, a latem jeszcze dodatkowo 600 – 800 zł, czyli miesięcznie od 2 200 zł. do 2 400 zł. Z zeznań powoda wynika, że syn zbierał pieniądze na samochód i miał oszczędności w kwocie 2 500 zł. oraz że opłacał rachunki za mieszkanie i energię. Z zeznań świadka R. B. wynika, że miał pieniądze na swoje wydatki, ale były to pieniądze niewielkie. Z dowodów wpłat złożonych do akt przez powodów wynika, że syn powodów przekazywał im, co miesiąc po 500 zł.. Tytuł wpłaty określono jako „garnuszek”, co wskazuje na to, że chodzi o koszty jego utrzymania we wspólnym gospodarstwie domowym, bo mieszkał przecież z rodzicami. Z dowodów wpłat czynszu wynika, że A. W. (1) opłacał go w różnych kwotach od 470 do 650 zł., zależnie od pory roku. Wskazać jednak należy, że sam także w tym mieszkaniu mieszkał. Zdaniem Sądu, z całości dowodów wynika więc, że syn powodów wspierał ich ale jedynie kwotą około 400 zł. miesięcznie, o czym będzie mowa niżej.

Okoliczności dotyczące stanu psychicznego i emocjonalnego powodów związanego ze śmiercią syna oraz skutki tej śmierci dla codziennego funkcjonowania powodów ustalono na podstawie opinii pisemnych biegłych psychiatry I. Ś. oraz psychologa A. M.. Opinie te Sąd uznał za całkowicie wiarygodne i wystarczające dla rozstrzygnięcia sprawy. Są one szczegółowe, wnikliwe i logiczne. Zostały oparte na dowodach zgromadzonych w aktach sprawy, badaniu powodów oraz wiedzy i wieloletnim doświadczeniu biegłych.

Okoliczności dotyczące podnoszonego przez pozwanego zarzutu przyczynienia się syna powodów do powstania szkody poprzez podróżowanie bez zapiętych pasów bezpieczeństwa ustalono na podstawie opinii biegłego z zakresu medycyny sądowej W. M.. Pozwany podnosił, że syn powodów przyczynił się do powstania szkody w 40%, a na rozprawie dnia 27 sierpnia nawet w 80%.

Biegły W. M. dokonał oceny tego czy fakt nie zapięcia pasów bezpieczeństwa miał wpływ na rozmiar doznanych przez syna powodów obrażeń, przy czym oceniał tę sytuację w znacznej mierze teoretycznie z uwagi na fakt pozostawiania A. W. (1) pod wpływem alkoholu oraz ruch obrotowy pojazdu po zderzeniu z drugim samochodem. W opiniach pisemnej i ustnej uzupełniającej biegły stwierdził, że gdyby podróżował w zapiętych pasach bezpieczeństwa mógłby doznać znacznie mniejszych i lżejszych obrażeń ciała. Prawdopodobnie nie wypadłby z pojazdu, nie uderzył w słupek znaku drogowego, a w związku z tym przeżyłby wypadek. Nie zapięcie pasów bezpieczeństwa w bardzo znacznym stopniu przyczyniło się do jego śmierci. Jednocześnie jednak biegły rozważył i to, że zapięcie piersiowego pasa bezpieczeństwa może spowodować złamanie żeber, a przez to odłam pośredni żebra może przebić płuco, serce, ważne dla życia naczynia, może spowodować śmierć. Pas biodrowy może spowodować obrażenia wewnętrzne narządów jamy brzusznej. Są to obrażenia podobne do obrażeń A. W. (1) opisanych na str. 2-3 opinii. Z uwagi na silne uderzenie w słup znaku drogowego mechanizm powstania obrażeń jamy brzusznej był podobny jak w przypadku nacisku pasa biodrowego. W przypadku syna powodów śmiertelnymi były obrażenia jamy brzusznej i głowy. W wyniku urazu brzucha, jest bardzo prawdopodobnym, że głowa zachowuje się inaczej, doznaje urazu przeciążeniowego i może dojść do urazu kręgosłupa. Gdyby A. W. (1) doznał tylko obrażeń jamy brzusznej też nie przeżyłby wypadku. Siła urazu w obrębie jamy brzusznej była bardzo znaczna. Obrażenia takie jak u syna powodów mogłyby powstać w wyniku ucisku pasa biodrowego. Były przypadki, że powoduje on zmiążdżenie narządów wewnętrznych w sytuacji napinania się pasów i przemieszczania ciała.

Zdaniem Sądu, z opinii biegłego wynika więc, że syn powodów, nawet gdyby podróżował w zapiętych pasach bezpieczeństwa mógł doznać podobnych obrażeń, które mogły również skutkować jego śmiercią – szczególnie gdy chodzi o obrażenia w obrębie jamy brzusznej. W tej sytuacji realna jest ocena stopnia przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody na poziomie 20% tak jak określili to powodowie. Bez wątpienia istnieje bowiem związek przyczynowy pomiędzy podróżowaniem syna powodów bez zapiętych pasów bezpieczeństwa a doznanymi obrażeniami, ale brak zapiętych pasów nie jest wyłączną przyczyną doznania obrażeń przez A. W. (1).

Wbrew stanowisku pozwanego nie można uznać stopnia tego przyczynienia na poziomie 80% czy nawet 40%. Przyczynienie poszkodowanego nie może być bowiem wyższe niż udział sprawcy w powstaniu szkody., Gdyby nawet A. W. (1) podróżował bez zapiętych pasów, to bez naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym przez kierowcę nie doszłoby do wypadku, a więc i do powstania szkody. Jak wynika z opinii biegłego, obrażenia syna powodów mogły być mniejsze ale nie byłyby tak aby w ogóle nie powstały. Poza tym to obowiązkiem kierowcy było upewnienie, że osoba z nim podróżująca zapięła pasy bezpieczeństwa tym bardziej, że A. W. (1) znajdował się pod wpływem alkoholu. Zatem zasadnym jest uznanie przyczynienia poszkodowanego na poziomie 20%.

Wracając do oceny opinii biegłego M. Sąd uznał opinię biegłego po uzupełnieniu na rozprawie za wiarygodną i wystarczającą dla rozstrzygnięcia sprawy.

Na rozprawie w dniu 27 sierpnia 2015 r. oddalono wniosek powodów o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej innego biegłego na okoliczności jak w pozwie uzupełnione przez okoliczności wskazane na rozprawie przez Sąd. Wniosek ten został oddalony (czas 01:00:27), albowiem nie jest możliwym sporządzenie opinii uzupełniającej przez innego biegłego, ponieważ każdy biegły pracuje zgodnie z określoną przez siebie metodyką i dla opinii podstawowej jak i uzupełniającej metodyka ta powinna być jednolita. Poza tym jak już wyżej wskazano, biegły ostatecznie należycie wyjaśnił wątpliwości, co do wydanej opinii pisemnej.

Na rozprawie dnia 27 sierpnia 2015 r. oddalono wniosek powodów o przeprowadzenie dowodu z akt szkody. Powodowie zgłaszając ten dowód w pozwie nie wskazali, z jakich konkretnych dokumentów znajdujących się w tych aktach należy dowód przeprowadzić. Nie uczynili tego także później mimo, że otrzymali akta szkody na płycie CD załączonej do odpowiedzi na pozew.

Na rozprawie dnia 27 sierpnia 2015 r. pozwany cofnął wniosek zgłoszony w odpowiedzi na pozew o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych. Sąd uznał, że wobec sporządzenia takiej opinii w sprawie karnej przeprowadzenie tego dowodu nie jest konieczne dla rozstrzygnięcia sprawy. Pod tym względem opinia biegłego z zakresu medycyny sądowej W. M. była wystarczająca dla rozstrzygnięcia sprawy.

Roszczenie powodów jest usprawiedliwione, co do zasady i częściowo, co do wysokości.

Do wypadku w dniu 27 stycznia 2013 r. doszło na skutek zderzenia się dwóch pojazdów. Zgodnie z przepisem art. 436 par. 2 kc w związku z art. 436 par. 1 kc, w razie zderzenia się mechanicznych środków komunikacji posiadacze samoistni mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody, mogą wzajemnie żądać naprawienia poniesionych szkód tylko na zasadach ogólnych. Również tylko na zasadach ogólnych osoby te są odpowiedzialne za szkody wyrządzone tym, których przewożą z grzeczności. Zasady ogólne, do jakich odwołuje się przywołany przepis, to zasada winy (art. 415 kc). Syn powodów niewątpliwie był przewożony przez A. D. (1) z grzeczności, bo kierowca nie miał żadnego majątkowego interesu związanego z tym przewozem. Z poczynionych na podstawie akt IIK447/13 Sądu Rejonowego w Tczewie ustaleń wynika, że wyłączną winę za spowodowanie wypadku ponosi A. D. (1), który był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w pozwanym Towarzystwie.

W toku postępowania pozwany nie kwestionował zasady swej odpowiedzialności. Uznał ją w toku postępowania likwidacyjnego, kwestionował natomiast wysokość żądanych przez powodów roszczeń podnosząc zarzut przyczynienia A. W. (1) oraz kwestionował, aby w wyniku jego śmierci doszło do pogorszenia sytuacji życiowej powodów.

Zakres odpowiedzialności pozwanego reguluje przepis art. 822 kc. Zgodnie z art. 822 kc przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony (par. 1). Jeżeli strony nie umówiły się inaczej, umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej obejmuje szkody o jakich mowa w par. 1, będące następstwem przewidzianego w umowie zdarzenia, które miało miejsce w okresie ubezpieczenia (par. 2). Uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową

ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (par. 4). Zgodnie z przywołanymi przepisami ubezpieczyciel odpowiada w granicach odpowiedzialności odszkodowawczej sprawcy wypadku, przy czym zgodnie z przepisem art. 11 kpc Sąd orzekający w tej sprawie związany jest treścią wyroku karnego skazującego A. D. (1) za popełnienie przestępstwa – spowodowanie wypadku komunikacyjnego w wyniku, którego zmarł syn powodów.

Odnosnie przyczynienia A. W. (1) do powstania lub zwiększenia szkody:

Zgodnie z przepisem art. 362 kc., jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron. Przepis art. 362 kc stanowi podstawę ograniczenia obowiązku naprawienia szkody. Zachowanie poszkodowanego przyczynia się do wyrządzenia szkody, jeżeli zachodzi wskazana więź kauzalna między tym zachowaniem a szkodą. Przyjmuje się także, że poza istnieniem adekwatnego związku przyczynowego koniecznym jest, aby zachowanie poszkodowanego było obiektywnie nieprawidłowe, naruszające normy prawne, zasady współzycia społecznego lub prakseologiczne reguły postępowania. W doktrynie prawa cywilnego uważa się, że gdy odpowiedzialność dłużnika opiera się na zasadzie winy, także zachowanie poszkodowanego powinno być zawinione. Natomiast, gdy odpowiedzialność dłużnika jest niezależna od winy (ryzyko, zasada słuszności), wówczas dla stwierdzenia przyczynienia się poszkodowanego do wyrządzenia szkody wystarczy obiektywna nieprawidłowość jego zachowania. Brzmienie językowe przepisu art. 362 kc wskazuje, że dla sądu dokonującego oceny zasadności zmniejszenia odszkodowania "stosownie do okoliczności" ustawodawca nie wprowadza żadnych kryteriów selekcji zachowań poszkodowanego, które pozostają w adekwatnym związku przyczynowym. Z kolei sięganie do kryterium winy jest uzasadnione, jednak art. 362 kc wskazuje je wyłącznie dla ustalenia stopnia obniżenia odszkodowania, przy czym ma być to jedno z kryteriów, co powinno pozwolić stosować przepis także przy braku winy poszkodowanego. Brak winy poszkodowanego nie musi oznaczać orzeczenia pełnego odszkodowania, jeżeli ocena innych okoliczności wskaże na zasadność jego umniejszenia. (tak Adam Olejniczak w komentarzu do art. 362 kc w programie komputerowym Lex tezy 1-2, 4-6 i przywołane tam orzecznictwo oraz literatura).

W ocenie Sądu, jak to wyżej wskazano A. W. (1) przyczynił się do powstania szkody w 20%, a nie w 40, czy 80% jak tego chce pozwany. Jego zachowanie polegające na podróżowaniu bez zapiętych pasów bezpieczeństwa było bezprawne, gdyż istnieje ustawowy obowiązek podróżowania w pasach bezpieczeństwa o ile samochód jest w nie wyposażony. Samochód A. D. (1) był w pasy wyposażony. Zatem zachowanie poszkodowanego – jego zaniechanie było obiektywnie i subiektywnie naganne, a więc bezprawne i zawinione.

Jak już wyżej wskazano przyczynienie poszkodowanego nie może być bowiem wyższe niż udział sprawcy w powstaniu szkody. Gdyby nawet A. W. (1) podróżował bez zapiętych pasów, to bez naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym przez kierowcę nie doszłoby do wypadku, a więc i do powstania szkody. Obrażenia syna powodów mogły być mniejsze, ale nie byłoby tak, aby w ogóle nie powstały. Poza tym to obowiązkiem kierowcy było upewnienie, że osoba z nim podróżująca zapięła pasy bezpieczeństwa tym bardziej, że A. W. (1) znajdował się pod wpływem alkoholu. Zatem zasadnym jest uznanie przyczynienia poszkodowanego na poziomie 20% i takie przyczynienie syna powodów do powstania szkody jest adekwatne do okoliczności sprawy i stopnia jego winy.

Odnosnie roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia:

Zgodnie z przepisem art. 446 par. 1 i 4 kc, sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego, w następstwie uszkodzenia ciała czy rozstroju zdrowia, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Przepis ten obowiązuje od dnia 3 sierpnia 2008 r., ma więc zastosowanie w stanie faktycznym sprawy. Z przepisu tego wyinterpretować można normę stanowiącą o uprawnieniu osoby najbliższej zmarłego, w powyższych okolicznościach, do uzyskania sumy pieniężnej o ile osoba najbliższa doznała szkody niemajątkowej – krzywdy. Ciężar dowodu tych okoliczności obciąża powoda.

Bezspornym w sprawie jest, że A. W. (1) był synem powodów, a więc osobą najbliższą. Bezspornym jest i to, że poniósł śmierć w następstwie rozstroju zdrowia powstałego na skutek wypadku komunikacyjnego spowodowanego przez

kierowcę, którego odpowiedzialność cywilną reasekuruje pozwany. Istotą sprawy jest natomiast to, czy powodowie doznali krzywdy, a jeżeli tak, to jaka kwota pieniężna stanowi odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za tę krzywdę.

Ze względu na niewymierność krzywdy, określenie w konkretnych przypadku odpowiedniej sumy pozostawione zostało Sądowi, co nie oznacza jego dowolności. Prawidłowe ustalenie wielkości zadośćuczynienia wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności, mogących mieć w danym przypadku znaczenie. Zarówno okoliczności wpływające na wysokość zadośćuczynienia, jak i kryteria ich oceny powinny być rozważane indywidualnie i w związku z konkretną osobą poszkodowanego. Zadośćuczynienie powinno spełniać przede wszystkim funkcje kompensacyjne, a przyznana suma pieniężna ma stanowić przybliżony ekwiwalent za poniesioną przez poszkodowanego szkodę niemajątkową, jednak nie nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy i aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa, co oznacza, że powinna zostać utrzymana w rozsądnych granicach i adekwatna do środowiska, w jakim żył poszkodowany i żyje domagający się zadośćuczynienia. Kwota ta powinna wynagrodzić doznane przez poszkodowanego cierpienia psychiczne i fizyczne oraz utratę radości życia, chęci do pracy, brak aktywności życiowej, powinna również ułatwić przezwyciężenie ujemnych przeżyć.

Podkreślić należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wypracowane zostały szczegółowe kryteria, stanowiące podstawę do wyznaczenia poziomu „odpowiedniości” sumy stanowiącej zadośćuczynienie w przypadku doznanej krzywdy. Są to w szczególności: rodzaj naruszonego dobra, czas trwania cierpienia, wiek pokrzywdzonego, intensywność ujemnych doznań psychicznych, jak również rokowania na przyszłość (por. wyrok SN z dnia 20 kwietnia 2006 r., IVCSK99/05, Lex198509). W dalszej kolejności wymienia się także konsekwencje uszczerbku na zdrowiu i w życiu osobistym i społecznym (por. wyrok SN z dnia 10 czerwca 1999 r. IIUKN681/98, OSNP 2000/11/626).

Mając na uwadze przytoczone poglądy orzecznictwa oraz poczynione ustalenia, Sąd doszedł do przekonania, że między powodami, a ich synem panowały dobre relacje rodzinne. Były one o tyle szczególne, że A. W. (1) był ich jedynym synem. Rodzina powodów pozostawała przy tym w szczególnej sytuacji, gdyż z uwagi na utratę pracy przez powódkę w konsekwencji wypadku przy pracy powodowie musieli zamienić dom na mieszkanie o powierzchni 61 m², aby spłacić długi, a i to nie w całości. Powodowie mieszkali z synem i trzema córkami. W rodzinie tej dochody uzyskiwał jedynie powód – na poziomie 2 300 – 2 500 zł. miesięcznie. A. W. (1) pracował, miał swoje dochody, partycypował w kosztach swego utrzymania, przekazywane na ten cel 500 zł. miesięcznie opłacał rachunki za czynsz. Wykazywał się więc sporą odpowiedzialnością nie tylko za siebie ale i za pozostałych członków rodziny, z którymi mieszkał. Sprawiało to, że powodowie mogli liczyć na jego pomoc i wsparcie. Wspierał on też rodzinę poświęcając czas młodszemu rodzeństwu, zapewniając mu przyjemności np. jak wspólne wyjścia do kina.

Nagła i niespodziewana śmierć syna była dla powodów olbrzymim traumatycznym przeżyciem. Powód nie był w stanie pracować, korzystał ze zwolnienia przez dwa tygodnie, brał ziołowe tabletki uspokajające. Oboje powodowie przebyli przedłużony okres żałoby, przy czym u powódki zakłóciła ona normalne funkcjonowanie. Powódka doznała dolegliwości somatycznych, miała problemy z sercem i nadciśnieniem, w roku 2015 przeżyła zawał serca i udar. Oboje powodowie doznawali też niepokoju o sytuację finansową rodziny, którą utrzymywał tylko powód. U obojga powodów na skutek żałoby doszło do zmian stanu psychicznego poprzez jego pogorszenie. Powódka z tego tytułu doznała 5% trwałego uszczerbku na zdrowiu, a powód długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, który jednak uległ już wyrównaniu. Trzeba też pamiętać, że syn powodów w chwili śmierci miał 26 lat, a zmarł w dniu urodzin powoda, co dodatkowo pogłębiło tragizm przeżyć powodów. Powódka w chwili śmierci syna miała 46 lat, a powód 52 lata. Byli więc ludźmi jeszcze młodymi i mogli przez wiele lat pozostawać w relacji z synem liczyć na jego pomoc i wsparcie oraz miłość, opiekę i szacunek należny rodzicom. Uwzględnić jednak trzeba i to, że powodowie mają jeszcze czworo innych dzieci, a w chwili śmierci syna ich córka A. K. była już pełnoletnia, zameżna i powodowie mogli liczyć na jej wsparcie, które zresztą otrzymali.

W zgłoszeniu szkody z dnia 3 marca 2014 r. powodowie domagali się po 100 000 zł. zadośćuczynienia dla każdego z nich. W pozwie wnosili o zapłatę po 68 000 zł. wskazując, że uwzględnili już 20% przyczynienia poszkodowanego do powstania szkody oraz kwoty po 12 000 zł. dobrowolnie wypłacone przez pozwanego.

Mając na uwadze wszystkie wyżej opisane okoliczności Sąd uznał, że powodom przysługuje zadośćuczynienie za krzywdę spowodowaną śmiercią syna w kwotach po 100 000 zł. Uwzględniając przyczynienie na poziomie 20% zadośćuczynienie to ulega zmniejszeniu do kwoty 80 000 zł., a biorąc pod uwagę wypłacone już kwoty po 12 000 zł., powodom przysługuje dalsze zadośćuczynienie po 68 000 zł. zgodnie z żądaniem pozwu. Kwoty te stanowią kwoty odpowiednie w rozumieniu przepisu art. 446 par. 4 kc. Są adekwatne do okoliczności sprawy, a przede wszystkim rozmiaru doznanej krzywdy i będą stanowiły odpowiednią i odczuwalną kompensatę szkody niemajątkowej.

Dlatego w punktach 1 i 3 wyroku, na podstawie przepisu art. 446 par. 4 kc, w zakresie kwot tam zasądzonych, zasądono od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 68 000 zł. tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Odnosnie roszczenia o zapłatę odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej:

Powodowie domagali się zasądzenia kwot po 38 000 zł. tytułem odszkodowania na podstawie art. 446 par. 3 kc. Zgodnie z tym przepisem, sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Używając zwrotów „sąd może” oraz „stosowne odszkodowanie” ustawodawca pozostawił Sądowi swobodę w ustaleniu kwoty odszkodowania, co jednak nie uprawnia Sądu do dowolności. Odszkodowanie powinno uwzględniać stan faktyczny ustalony przez Sąd, a wydane orzeczenie ma charakter konstytutywny. Nie budzi wątpliwości, że powodowie jako rodzice są osobami najbliższymi dla A. W. (1), w rozumieniu przepisu art. 446 par. 3 kc. W konsekwencji powodowie są uprawnieni do żądania odszkodowania z tytułu pogorszenia ich sytuacji życiowej wskutek śmierci syna. Przepis art. 446 par. 3 kc ma jednak zastosowanie tylko wówczas, gdy doszło do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej.

Powodowie wywodzili, że ich syn poza dochodami z zatrudnienia na podstawie umowy o pracę uzyskiwał dochody z prac dodatkowych i wszystkie dochody przekazywał rodzicom. Były to kwoty od 2 000 zł. do 3 000 zł. miesięcznie. Powódka twierdziła, że nawet na swoje potrzeby syn prosił ją o pieniądze. Powodowie twierdzili, także, że cała rodzina (poza A. K.) utrzymywała się z dochodów powoda i A. W. (1). Twierdzenia te, co już wyżej wskazano, Sąd uznał za niewiarygodne stwierdzając, że ponad kwoty po 500 zł. miesięcznie na koszty wspólnego gospodarstwa domowego prowadzonego z rodzicami, powód wspierał rodzinę poprzez opłacanie czynszu za mieszkanie w kwotach od 470 do 670 zł. miesięcznie w zależności od pory roku. Kwoty te są stosunkowo niewielkie ale biorąc pod uwagę, że powódka nie miała żadnych dochodów, a powód osiągał dochody na poziomie 2 300 – 2500 zł miesięcznie, z których musiał utrzymać pięć osób, kwoty opłacanych rachunków za czynsz stanowiły znaczne pozycje w budżecie rodziny. Ich brak stanowił, zdaniem Sądu, o znacznym pogorszeniu sytuacji życiowej powodów w odniesieniu do dochodów i poziomu życia tej rodziny. Trzeba jednak pamiętać, że i syn powodów zamieszkiwał w tym mieszkaniu, pokrywał więc także część przypadających na niego kosztów.

W tych okolicznościach Sąd uznał, że doszło do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej powodów, a odszkodowanie z tego tytułu powinno wynosić po 200 zł. miesięcznie dla każdego z powodów przez okres dwóch lat. Zgodnie bowiem z przepisem art. 322 kpc, jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy. Norma ta nie pozwala Sądowi na dowolność, ale też zwalnia go z obowiązku ścisłego wyliczenia wysokości przyznanego odszkodowania, co częstokroć nie jest możliwe. Zdaniem Sądu, łączna kwota 400 zł rekompensuje powodom brak wsparcia ze strony syna. Jednocześnie Sąd uznał, że odszkodowanie to powinno obejmować tylko okres dwóch lat od śmierci syna. Jest okres, w którym z uwagi na pogorszenie stanu psychicznego powodów pogorszyła się ich aktywność życiowa. Późniejsze dolegliwości somatyczne powódki nie miały, bowiem związku ze śmiercią syna, a przynajmniej powódka związku tego nie udowodniła. Poza tym syn powodów w chwili śmierci miał 26 lat. Planował wyprowadzenie się od rodziców, wybudowanie domu i zamieszkanie w nim ze swoją rodziną. Nie jest więc pewnym, czy nadal wspierałby rodziców tak samo jak przed śmiercią. Wreszcie, to powodowie mieli prawny i moralny obowiązek utrzymania rodziny, którą założyli i nie powinni go przerzucać na syna. Niezrozumiałym jest, dlaczego powódka mimo doznania uszkodzenia ciała w wyniku wypadku przy pracy nie

podjęła nawet próby uzyskania renty powypadkowej lub jakiegokolwiek formy zatrudnienia poprzez pracę wykonywaną w domu.

Na rozprawie dnia 9 czerwca 2016 r. powodowie zeznali, że złożyli wniosek o przyznanie świadczenia 500+ na dwoje najmłodszych dzieci oraz, że powódka od stycznia 2016 r. uzyskuje rentę w kwocie 1 400 zł. miesięcznie z uwagi na schorzenia somatyczne. W tej sytuacji poziom życia materialnego rodziny powodów istotnie poprawił się i ulegnie poprawie, a zatem brak jest podstaw do zasądzenia dla powodów odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej ponad kwoty po 4 800 zł.

Oceniając sytuację powodów Sąd miał na względzie poglądy orzecznictwa stwierdzające, że znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 par. 3 kc obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego (nie wyczerpujące hipotezy art. 446 par. 2 kc), jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na ich sytuację materialną. Sam ból, poczucie osamotnienia, krzywdy i zawiedzionych nadziei po śmierci osoby bliskiej nie stanowią podstawy do żądania odszkodowania. Jeśli jednak te negatywne emocje wywołały chorobę, osłabienie aktywności życiowej i motywacji do przewycięzania trudności dnia codziennego, to bez szczegółowego dociekania konkretnych zdarzeń lub stopnia ich prawdopodobieństwa, można na zasadzie domniemania faktycznego (art. 231 kpc) przyjąć, że pogorszyły one dotychczasową sytuację życiową osoby z najbliższego kręgu rodziny zmarłego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2004 r. IVCK445/03, Lex173555). Z kolei w wyroku z dnia 30 września 2009 r. (V SK 250/09, Lex529732) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że przepis art. 446 par. 3 kc służy możliwości częściowego choćby zrekompensowania szczególnej postaci uszczerbku, którym jest znaczne pogorszenie sytuacji życiowej (a nie naprawieniu klasycznej szkody majątkowej), powstałego w następstwie tragicznego zdarzenia, którym jest śmierć najbliższego członka rodziny wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia. Dlatego sformułowanie w art. 446 par. 3 kc o „znacznym pogorszeniu sytuacji życiowej” nadaje odszkodowaniu z tego przepisu charakter szczególny. Chodzi tu wprawdzie o szkodę o charakterze majątkowym, jednak najczęściej ściśle powiązaną i przeplatającą się z uszczerbkiem o charakterze niemajątkowym, a więc o szkodę często trudną do uchwycenia i ścisłego matematycznego zmierzenia, którą zazwyczaj wywołuje śmierć najbliższego członka rodziny. Taki szczególny charakter szkody rekompensowanej „stosownym”, a nie „należnym” odszkodowaniem oznacza w konsekwencji potrzebę daleko idącej indywidualizacji zakresu świadczeń przysługujących na podstawie art. 446 par. 2 i 3 kc i sprawia, że nie mogą odnieść żadnego skutku argumenty odwołujące się do rozstrzygnięć w innych analogicznych sprawach. Cierpienia moralne mogą mieć wpływ na ustalenie odszkodowania z art. 446 par. 3 kc, gdy skutkują one osłabieniem aktywności życiowej poszkodowanego, zdolności do pokonywania trudności, co w konsekwencji może powodować pogorszenie warunków życiowych w stopniu znacznym. Dodatkowo wskazać należy, że orzekając o roszczeniach z art.446 par. 3 kc Sąd powinien uwzględnić perspektywę czasu, w jakiej osoba poszkodowanego pozostawałaby przy życiu oraz indywidualne okoliczności dotyczące każdego z powodów, a w szczególności ich wiek i sytuację życiową. Odszkodowanie to bowiem ma charakter kompensacyjny chociaż podstawy jego ustalenia nie zawsze mogą być określone precyzyjnie. Dlatego też jest ono swego rodzaju ryczałtem, a przyznana kwota odszkodowania powinna być odczuwalna i realna dla uprawnionego. Powinna być także akceptowalna z obiektywnego punktu widzenia cechującego osoby rozsądne, gdyż nie może prowadzić do nieuzasadnionego wzbogacenia osób uprawnionych.

Powodowie żyli i żyją w bardzo przeciętnej sytuacji materialnej, dlatego w punktach 1 i 3 wyroku, na podstawie przepisu art. 446 par. 3 kc, w zakresie kwot tam zasądzonych, zasądzono od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 4 800 zł. tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej.

Odnosnie zwrotu kosztów postawienia nagrobka i kosztów pogrzebu:

Powódka w pozwie domagała się zwrotu kwoty 7 200 zł. tytułem kosztów postawienia nagrobka (80% z kwoty 9 000 zł.). Powód domagał się kwoty 1 820 zł. tytułem zwrotu kosztów usług cmentarnych i pogrzebowych. Wskazane w uzasadnieniu pozwu pozycje kosztów pochówku w łącznej kwocie 11 275 zł. to suma kwot z tytułu:

- 9 000 zł. wystawienie nagrobka,

- 250 zł sk. nagrobna,
- 324 zł. usługi cmentarne,
- 880,20 zł. wykopanie grobu i dzwony na wyprowadzenie,
- 820,80 zł. za wykupienie miejsca na grób i opłaty eksploatacyjne.

Według powodów 80% z tej kwoty to 9 020 zł. (7200 + 820).

Zgodnie z przepisem art. 446 par. 1 kc, jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł.

Pozwany odmówił pokrycia kosztów postawienia nagrobka twierdząc, że są nadmierne. Twierdzenia tego nie udowodnił, a obowiązek dowodowy zgodnie z art. 6 kc, w tym zakresie na nim spoczywał. Ze zdjęć złożonych do akt wynika, że nagrobek postawiony synowi przez powodów jest typowy i niczym szczególnym nie wyróżnia się od innych przeciętnych nagrobków na polskich cmentarzach. Jego cena – 9 000 zł. nie jest wygórowana czy odbiegająca od cen przeciętnych w polskich realiach. Zdaniem Sądu, skoro tak jest, to powodka ma prawo domagać się zwrotu kwoty 7 200 zł. za jego postawienie, przy czym kwota ta uwzględnia 20% przyczynienie poszkodowanego.

Co do kwoty 820 zł. żądanej przez powoda, to łączne udokumentowane koszty związane z pochówkiem syna wyniosły 19 150,80 zł. w tym koszt nagrobka. Powodowie ponieśli wydatek na zakup zniczy w kwocie 80 zł., który nie jest udokumentowany. Pozwany uznał wydatki: 400 zł. na zakup wieńca, 80 zł. na zakup zniczy, 2 862 zł. za koszty pogrzebu, 1 305,40 zł. za ubrania żałobne, 1 400 zł., koszt stypy, 210,60 zł. za koszty przygotowania zwłok. Kwestionował natomiast wydatki: 250 zł. sk. nagrobka, 820 zł. za usługi cmentarne, 820,80 zł. opłata za wykupienie grobu i usługi eksploatacyjne, 880,20 zł. za usługi pogrzebowe, 880,20 zł. za wykopanie grobu głębinowego i dzwony na wyprowadzenie, 324 zł. za usługi cmentarne wywodząc, że wydatki te mogą być objęte uznaną kwotą 2 862 zł. za koszty pogrzebu. Powodowie nie wykazali, aby były to inne wydatki niż uznane przez pozwanego.

W tym miejscu wskazać należy, że Sąd orzekający nie podziela stanowiska powodów, co do tego, że przy zasądzeniu dla nich zwrotu kosztów pochówku, nie należy uwzględniać wypłaconego powodom zasiłku pogrzebowego. Zasiłek ten jest świadczeniem z ubezpieczenia społecznego wypłacanym celowo osobie, która koszty pogrzebu poniosła (art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczenia społecznego), a więc osobie tak samo określonej jak uprawniona z art. 446 par. 1 kc. Ponieważ powodowie taki zasiłek otrzymali, a ponad to otrzymali od pozwanego kwotę 3 754,80 zł. dodatkowa kwota 820 zł. z tytułu kosztów pochówku nie przysługuje powodowi, bo tylko on o zapłatę tej kwoty wносił.

Wobec tego w punkcie 1 wyroku, w zakresie kwoty tam zasądzonej, na podstawie przepisu art. 446 par. 1 kc zasądzono dla powodki kwotę 7 200 zł. tytułem kosztów postawienia nagrobka.

W punktach 2 i 4 wyroku oddalono roszczenia powodów o dalsze odszkodowanie za pogorszenie sytuacji życiowej oraz roszczenie powoda o kwotę 1 820 zł. z tytułu innych kosztów pochówku. O oddaleniu powództwa orzeczono na podstawie przepisów art. 446 par. 1 i 3 kc stosowanych, a contrario.

Zgodnie z przepisem art. 14 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. Powodowie zażądali zapłaty pismem z dnia 3 marca 2014 r. i pismem z dnia 28 marca 2014 r. pozwany ustosunkował się do tych roszczeń, częściowo je uwzględnił. Powodowie domagali się odsetek od kwot dochodzonych od dnia 28 marca 2014 r., czyli od daty pisma pozwanego. Skoro pozwany przeprowadził postępowanie likwidacyjne

roszczenia powodów z tym dniem stały się wymagalne i zgodnie z przepisem art. 481 par. 1 i 2 kc powodom należą się odsetki ustawowe i odsetki ustawowe za opóźnienie zgodnie z żądaniem pozwu.

Dlatego w punktach 1 i 3 wyroku zasądzono na rzecz powodów odsetki stosowanie do przepisów art. 481 par. 1 i 2 kc.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie przepisów art. 100 kpc i art. 108 par. 1 kpc rozdzielając je stosunkowo między stronami. Powódka wygrała proces w 70,67%, a powód w 67,51%. Sąd zasądził od pozwanego dla każdego z powodów zwrot opłaty od pozwu proporcjonalnie do wielkości uwzględnionego roszczenia. W takiej też proporcji rozdzielono koszty zastępstwa procesowego na rzecz każdego z powodów.

Ponieważ opinia biegłego W. M. dotyczyła sytuacji obojga powodów jej łączne koszty 2 048,10 zł. rozdzielono po połowie (po 1 024,05 zł.). Koszty opinii biegłych psychiatry i psychologa wyniosły po 750 zł. Obie strony uiściły zaliczki na koszty opinii biegłych. Koszty te rozdzielono proporcjonalnie między stronami stosowanie do stopnia uwzględnienia powództwa. Ponieważ zaliczka uiszczona przez powodów była wyższa niż wielkość kosztów biegłych na nich przypadających orzeczono o obowiązku zwrotu tej nadwyżki przez pozwanego na rzecz powodów.

Odrębnym zarządzeniem orzeczono o obowiązku zwrotu pozwanemu nadpłaconej zaliczki, co nastąpi po uprawomocnieniu wyroku.